

Kuol. n. 199 / ~~30.9.1992~~
6.10.

M
D

Kancleris

HANKASALMI VIINIKANSELÄN RUUMISSAARI
koekaivaus 1992
Mirja Miettinen ja Päivi Kankkunen

077 01 0016

SISÄLLYS

arkistotietoja	2
tiekarttaote	3
peruskarttaote	4
johdanto	5
sijainti, topografia, maaperä	6
havainnot	6
lopuksi	7
negatiiviluettelo	7
dialuettelo	7
yleiskartta	8
valokuvasivut	9-10

liitteet:

- I. kopio osasta Hankasalmen jakokuntaan kuuluvien kalavesien piiriraja kartasta (1908-11 toimitettu, vahvistettu 1912)
- II. kopio Jorma Kohosen 1950 piirtämästä kartasta koskien Viinikkalanselän Ruumissaarta (kartta löytynyt 1992 Veneskosken Nuorisoseuran arkistosta)
- III:1-4. kopiot rakennushistorian osaston arkiston lähettämistä Kuuhanaveden Ruumissaarta koskevista kirjeistä
- IV. kopio GT-kartasta - kopioon merkitty molemmat Ruumissaaret
- V. yleiskarttakopio, johon arvioitu hauta-alueen laajuus on viivoitettu

HANKASALMI VIINIKANSELÄN RUUMISSAARI
 (kopio tästä raportista on kulttuurihistorian osaston historian
 yksikön arkistossa)

arkistotietoja

Kunta: Hankasalmi
 Kylä: Kuuhanavesi
       Viinikkalan jakokunta
 Kohde: Viinikkalanselän Ruumissaari, SKL 16
 Maanomistaja: Rauno Vattulainen, os. Hakatie 13, 33800 Tampere
 rakennusluvan hakija: hänen poikansa Kimmo Vattulainen,
 os. Satakielentie 7 B 10, 37140 Nokia

Sijainti: Hankasalmen kirkolta n. 3 km linnuntietä lounaaseen
 Peruskartta: 3214 03 KUUHANKAVESI
 Koordinaatit: x = 6917 78, y = 3469 42, z = 100-105 m mpy

Aiemmat tutkimukset: todennäköisesti N. Cleve käynyt paikalla
 (raporttia ei ole), hän on suorittanut tutkimuksia Venekosken
 Nuorisoseuran arkistotietojen mukaan 1947 Ruumissaarella - se-
 kaannus on mahdollinen koska Kuuhanavedessä on KAKSI Ruumis-
 saarta vain 4 km etäisyydellä toisistaan

Löydöt 1992: KM 27155 (arkunnauloja)

kertomukseen sisältyvät: - yleiskartta, 1:500, A3
 - negatiivit: 91467-91474
 - diat: 27335-27344

Liitteet:

I. kopio osasta Hankasalmen jakokuntaan kuuluvien kalavesien
 piiriraja kartasta (1908-11 toimitettu, vahvistettu 1912)

II. kopio Jorma Kohosen 1950 piirtämästä kartasta koskien Vii-
 nikkalanselän Ruumissaarta (löytynyt Veneskosken Nuorisoseuran
 arkistosta)

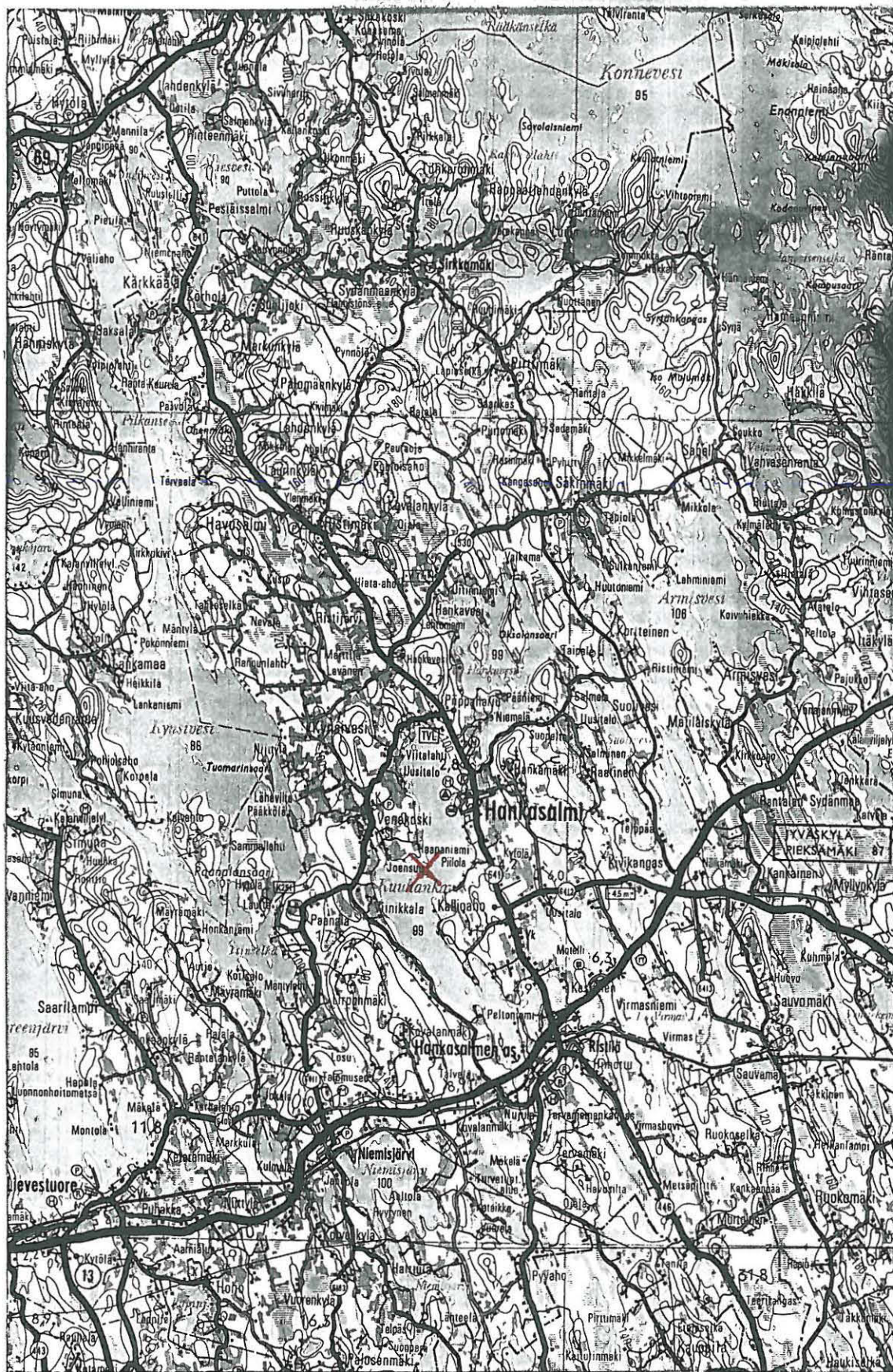
III. kopiot rakennushistorian osaston arkiston lähettämistä Kuu-
 hanaveden Ruumissaarta koskevista kirjeistä

IV. kopio Gt-kartasta, johon merkitty molemmat Ruumissaaret

HANKASALMI · VIINIKANSELÄN RUUMISSAARI

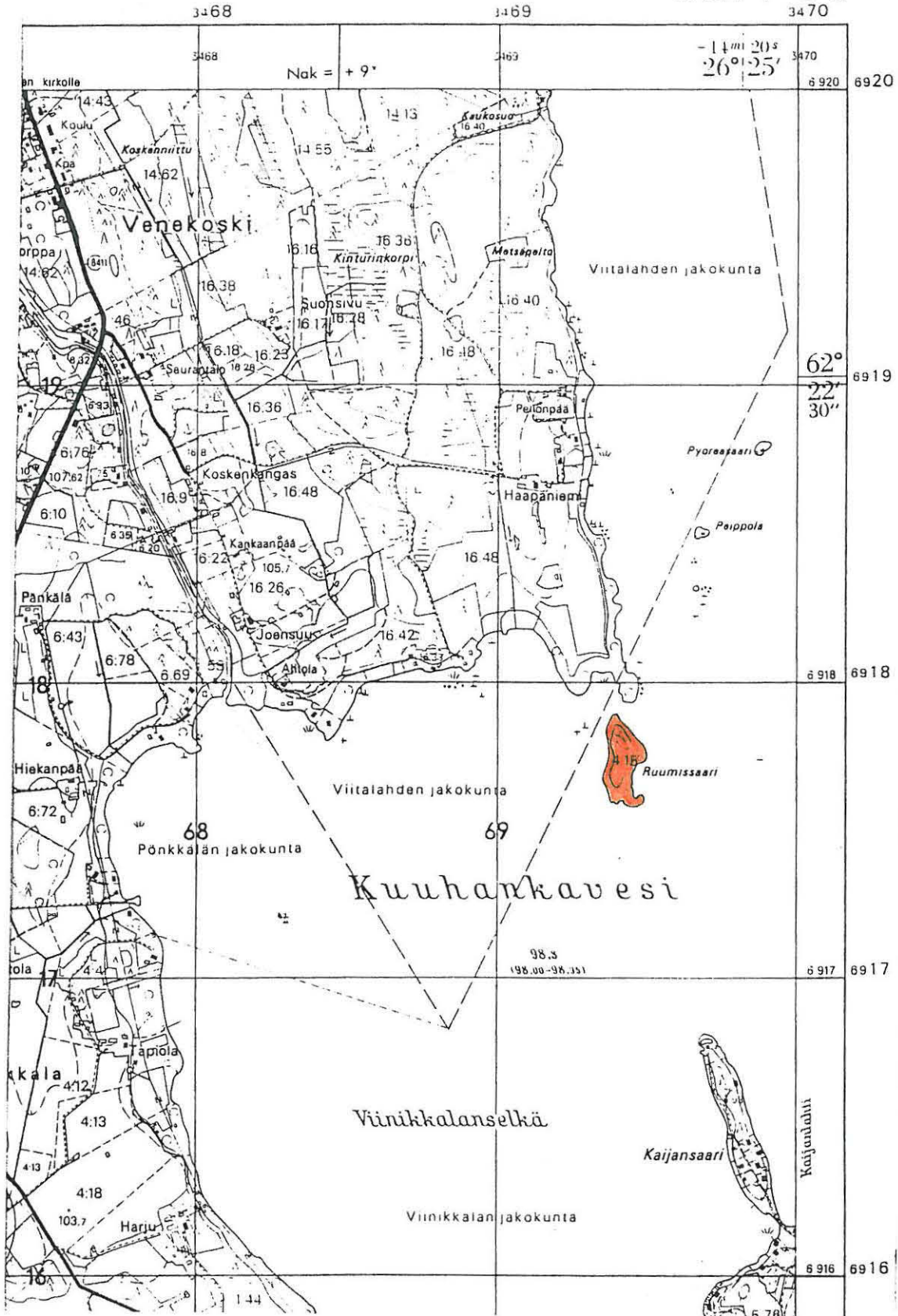
ote GT -kartta 8:sta

Viinikansejän Ruumissaari merkitty punaisella

tutkimuskohde merkitty punaisella

3214 03

JOHDANTO

Hankasalmen Viinikkalanselän Ruumissaaren omistajan, Rauno Vattulaisen poika, Kimmo Vattulainen haki saareen rakennuslupaa elokuussa 1991. Lupa evättiin kunnanhallituksen käsittelyssä, koska muistitietona oli säilynyt, että saarta on käytetty hautausmaana. Hankasalmen kunta pyysi museovirastoa selvittämään asian.

Kuuhankavedessä on kaksi Ruumissaari -nimistä saarta vain neljän kilometrin etäisyydellä toisistaan. Näistä eteläisempään (Kuuhankaveden Ruumissaareen) on pystytetty muistomerkki kotiseutuyhdistyksen toimesta. Kotiseutuyhdistyksen kirjeestä 17.8.1962 luonnonsuojelunvalvoja Reino Kalliolalle ilmenee, että Kuuhankaveden Ruumissaaren on kotiseutuyhdistykselle lahjoittanut 11.6.1962 Waltter Hägblad. Sittemmin on ilmennyt, että kyseinen apteekkari Hägblad oli saanut saaren arpajaisvoittona vuosisadan alussa. Kummallista sen sijaan on kirjeessä mainittu tieto, etteivät Kuopion ja Jyväskylän maanmittauskonttorit tunne saarta. Saari ei esiinny verotusluetteloissa kotiseutuyhdistyksen tietojen mukaan.

Museoviraston rakennushistorian osaston arkistosta löytyi vain Reino Kalliolan, Nils Cleven ja Hankasalmen kotiseutuyhdistyksen (Alpo Kalliola) kirjeet koskien Kuuhankavedessä olevaan Ruumissaareen pystytettävää muistomerkkiä. Kirjeenvaihto on käyty loppukesästä 1962 (liitteet III:1-4). Nils Cleve käyttää kirjeessään sanontaa, että muinaistieteellisen toimikunnan tietojen mukaan saari on kalmistosaari. Hän ei mainitse tutkimuksiaan eikä hän ole jättänyt niistä raporttia.

Koska tuntui hieman oudolta, että vain neljän kilometrin etäisyydellä toisistaan olisi kaksi ruumissaarta ja kun ruumissaareen liittyvät kirjeet mainitsevan vain yhden saaren olemassaolon oli tarpeen tarkastaa asia Viinikkalanselän eli ruumissaarista pohjoisemman suhteen.

Myös Viinikkalanselän Ruumissaareen liittyi nimen lisäksi muistitietoa. Siellä oli kulttuurisihteeri Kolehmainen saamien tietojen mukaan suoritettu kaivaustutkimuksia mahdollisesti Nils Cleven johdolla joskus sodan jälkeen. Näistä tutkimuksista ei ole kuitenkaan raporttia. Venekosken Nuorisoseuran arkistosta syksyllä 1992 löytynyt 1950 piirretty kartta saattaa liittyä näihin tutkimuksiin. Tutkimukset olisi suoritettu 1947. Kulttuurisihteeri Kolehmainen mainitsee kirjeessään (24.3.1993), että tuolloin Venekosken Nuorisoseura olisi tehnyt aloitteen Ruumissaaren tutkimiseksi ja rauhoittamiseksi.

Kenttätutkimukset tehtiin 25.-29.5. 1992 aluevalvoja Mirja Miettisen ja koekaivausryhmän Päivi Kankkusen yhteistyönä. Apuna työssä oli kaksi Hankasalmen kunnan palkkaamaa abiturienttia. Kartan piirsi ja kaivauskertomuksen kirjoitti allekirjoittanut.

Helsingissä, 5.10. 1993

Päivi Kankkunen

SIJAINTI, TOPOGRAFIA JA MAAPERÄ

Hankasalmen Viinikanselän Ruumissaari sijaitsee n. kolme kilometriä Hankasalmen kirkosta linnuntietä lounaaseen. Saari on 1930-luvulta ollut Vattulaisten omistuksessa. Vielä 1908-1911 toimitetussa kartassa (liite I) näkyy saari pienempänä kuin nykyään. 1930-luvulla muistaa omistaja vesijättöalueella jo kasvanneen puita. Vedenpinnan lasku on siis tapahtunut joskus 1920- ja 1930-luvuilla. Nykyään saarella kasvillisuudesta huolimatta näkyy selvästi vanha rantalinja ja vesijättöalue. Vedenpinta on laskenut todennäköisesti ainakin noin kaksi metriä.

Viinikanselän Ruumissaari on kooltaan 2,5 ha, josta n. 1,4 ha on vesijättöaluetta. Muussa osassa saarta kasvaa pääosin kuusia, joukossa joitakin mäntyjä ja koivuja. Saari on lähes NS-suuntainen muodoltaan pitkulainen. Sen itärannan eteläosassa on laakea lahdella. Saaren pohjoiskärjessä on yleisesti käytetty leiripaikka. Saaren korkein kohta on hieman keskikohtaa pohjoisemmassa. Vesijättöalue on suurimmillaan saaren eteläosassa, muualla rannat laskevat loivasti, mutta etenkin eteläosassa on tasaista aluetta.

Saaren maaperä on hiekkaa, osin hienoa ja korkeimmassa keskiosassa osin karkeampaa kivistä moreenia. Pohjoisosassa on kivikoisempaa.

HAVAINNOT

Saarella havaittiin korkeimmalla kohdalla erilaisia aikaisemmista kaivamisista syntyneitä painanteita. Lapiolla ja osin pelkällä kaivettiin pieniä, noin 50x50 cm:n koekuoppia näihin painanteisiin; niissä ei kuitenkaan havaittu hautauksia.

Saaren keskivaiheilla tiheän pienen kuusikon laidassa kiinnitettiin huomiota pitkänomaisiin, kapeisiin (noin 20-30 cm) painauksiin. Niihin kaivetuissa pienissä koepistoissa tuli sen sijaan esille ihmisen luiden kappaleita.

Näitä hautauksia havaittiin saaren korkeimman kohdan itäreunalla. Tässä kohden oli maastossa hahmotettavissa pienehkö tasanne - tosin tiheä kuusikko häytti maaston topografian havainnointia. Selkeitä hautoja oli mm. neljä rivissä aivan itäreunan törmän reunalla, lisäksi havaittiin neljä em. tasanteella. Yksi haudoista, nro 7, sijaitsi muista selvästi erillään, lähellä saaren korkeinta kohtaa, kuitenkin itäreunalla (kartta s.8).

Joissakin haudoissa, joihin kaivettiin koekuoppa oli havaittavissa edellisten kaivelujen jälkiä, sillä luut olivat usein epäjärjestyksessä. Luita tuli vastaan paikoin jo 20 cm:n syvyydessä, paikoin taas syvempää. Haudassa nro 7 oli ensimmäisenä vastaan tullut pääkallon lakiosa vasta noin puolen metrin syvyydessä.

Hautoja emme lähteneet varsinaisesti kaivamaan, vaan tyydyimme toteamaan koekuopin ensimmäiset merkit. Löytöjä ei otettu talteen kertomukseen liitettyjä näytteeksi otettuja arkunnauloja lukuunottamatta.

LOPUKSI

Hankasalmen Kuuhankavedessä on todettavasti kaksi ruumissaarta. Saaret nimettiin seuraavasti: pohjoisin on Viinikanselän Ruumissaari ja eteläisin Kuuhankaveden Ruumissaari. Saaret ovat 4 km:n päässä toisistaan (liite IV).

Todennäköisesti molempia on käyty tutkimassa aikoinaan, mutta vain hajanaisia toisenkäden tietoja on säilynyt tutkimuksista.

Kesän 1992 koekaivauksessa voitiin todeta myös Viinikanselän Ruumissaareen haudatun. Todennäköisesti saari on ollut käytössä ennen kuin pitäjään saatiin oma kirkko, mahdollisesti 1500- tai 1600-luvuilla. Kaivaustutkimuksissa oli tarkoitus vain selvittää onko Viinikanselän Ruumissaarta käytetty kalmistosaarena. Hautausajankohdan selvittäminen vaatisi arkistotutkimuksia ja jatko-kaivauksia .

Koekaivauksessa todettiin saaren keskiosan itäreunalla varmoja hautoja 10 kpl, joista useita oli kaiveltu aiemmin. Hautausten kokonaislukumäärää ei ollut tässä yhteydessä tarkoitus selvittää. Hauta-alueen kokonaislaajuuden selvittäminen vaatii tarkempia tutkimuksia. Yleiskarttakopioon liitteessä V on viivoitettu arvioitu hauta-alueen laajuus.

NEGATIIVILUETTELO

- 91467 panoraamakuvan osa, liittyy kuviin 91468-69, yleiskuva Ruumissaaren hautausalueelle, kuvattu noin kaakosta
 91468-69 panoraamakuvan osa, liittyy edelliseen kuvaan, yleiskuva Ruumissaaren hautausalueelle, kuvattu noin kaakosta
 91470-71 yleiskuva Ruumissaaren hautausalueelle, kuvattu pohjoisesta
 91472-73 panoraamakuva ruumishauta-alueelle, kuvattu pohjoisesta
 91474 Viinikkalanselän Ruumissaari, hauta 2

DIALUETTELO

- 27335 Viinikkalanselän Ruumissaari, kuvattu lännestä
 27336 Viinikkalanselän Ruumissaari, kuvattu luoteesta
 27337 Viinikkalanselän Ruumissaaren pohjoispääty, yleisesti käytössä oleva leiripaikka, kuvattu etelästä
 27338 Ruumissaaren keskiosaa, hauta-aluetta, kuvattu pohjoisesta tai pohjoiskoillisesta
 27339 tiheässä kuusikossa merkitty hauta nro 5, kuvattu idästä
 27340 hauta numero 5, näkyvillä kallon osa
 27341 hauta numero 2, kuvattu idästä
 27342 hauta numero 1, kuvattu idästä
 27343 hauta numero 1, lähikuva
 27344 hauta numero 7, saaren korkeimman kohdan koillisreunalla, taustalla alempana päähauta-alue, noin kuvattu pohjoisesta

HANKASALMI VIINIKKALANSELÄN RUUMISSAARI

MIRJA MIETTINEN 1992

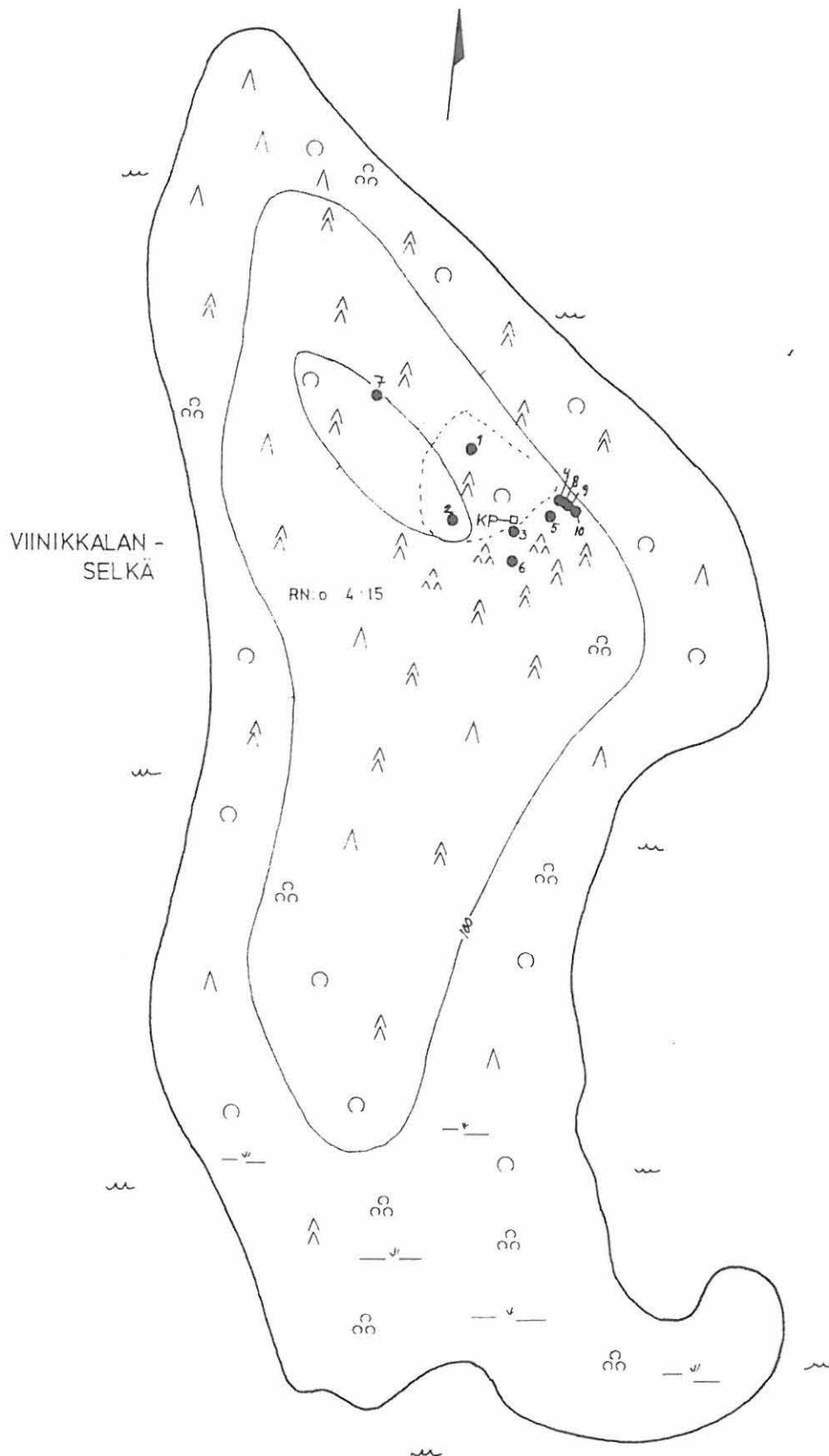
yleiskartta

20 m

kp = 106,90 m mpy

piirt. P. Kankkunen

- H hauta ja sen numero
- kiintopiste
- tasaista maastoa

HANKASALMI VIINIKKALANSELÄN RUUMISSAARI

M. Miettinen 1992

F. 91472-73 Panoraamakuvaa haarta-alueelle
 kuvattu n. pohjoisesta

F. 91474 Viinikkalanselän Ruumissaaren
 haarta 2, kuvattu n. idästä

HANKASALMI VIINIKKALANSELÄN RUUMISSAARI

M. Miettinen 1992

F. 99467-61 Panoraama Ruumissaaren hautausmaasta, kuvattu niin kaakosta

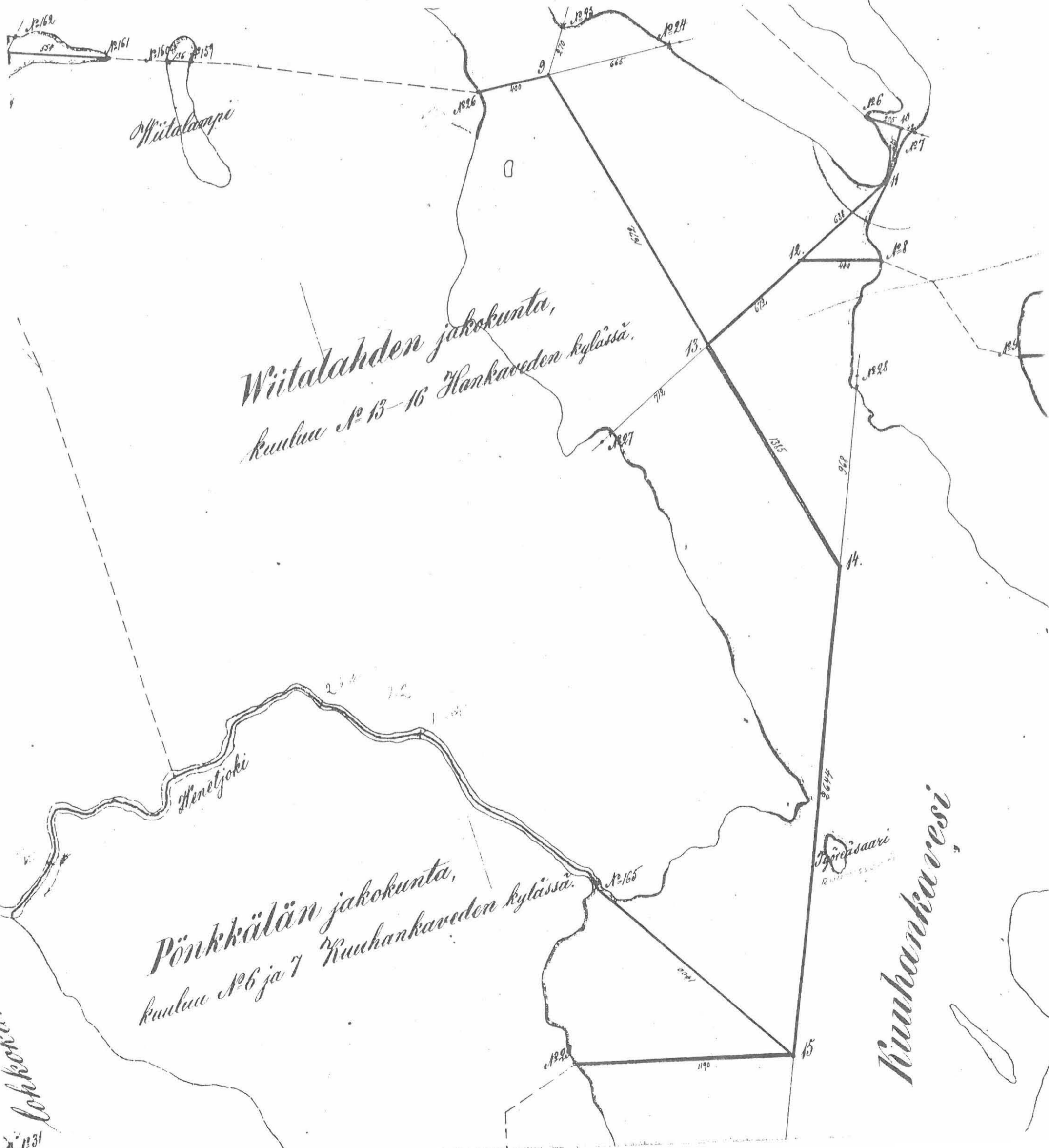
KARTTA

osasta HANKASALMEN kuntaan kuuluvia jakokuntien kalavesien piirirajoja KUOPION (nyk.. KESKI-SUOMEN) lääniä.

V. 1908-11 toimitettuun mittaukseen perustuvasta, 2 pnä syyskuuta 1912 kihlakunnanoikeuden vahvistaman kalavesipiirirajankäyntitoimituksen № 9436 kartasta oikein siirtokopioiduksi todistaa Keski-Suomen läänin maanmittauskonttorissa 5 päivänä maaliskuuta 1970.

Arkistonhoitaja V. J. Hölttä
V/J Hölttä

MITTAKAAVA 1:20 000

*Wiitalahden jakokunta,
kuuluu № 13-16 Hankaveden kylässä.*

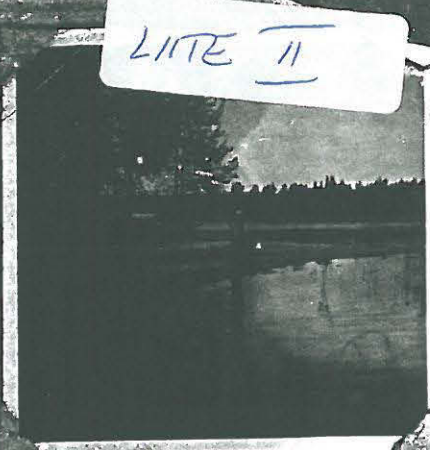
*Pönnkälän jakokunta,
kuuluu № 6 ja 7 Pönnkälän kylässä.*

Kuuhankavesi

*Lohkore
X.1931*

LITTE II

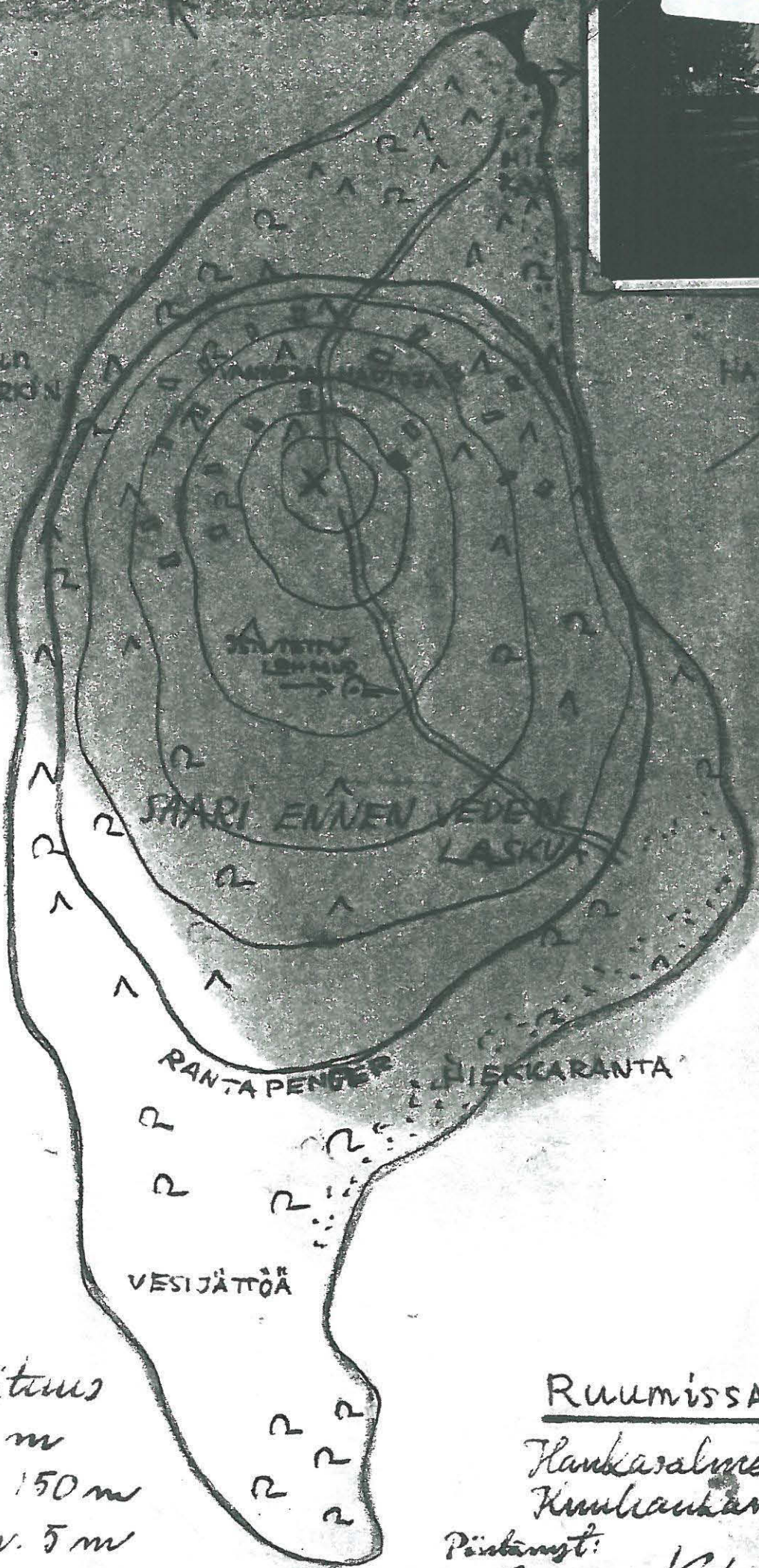
VENEKOSKI

X = Suunnitellun
muistomerkin
paikka

HANKASALMEN
KIRKKO

KUUDHANKAVESI

Saaren pituus
n. 350 m
leveys n. 150 m
korkeus n. 5 m

Ruumissaari

Hankasalmen
Kuudhankavesi

Piirust: Jorma Koljonen

Hankasalmi 17.8.1962.

Valtion luonnonsuojelun valvoja

tri Reino Kalliola

Käännyn kohteliaimmin Teidän puoleenne seuraavanlaisessa asiassa, neuvoa tiedustellen:

Hankasalmen kotiseutumuseon vihkiäisjuhlassa 11/6 1962 lahjoitti Karhulan kauppalasta kotoisin oleva Walter Hägblad Hankasalmen kotiseutuyhdistykselle omistamansa kalmistosaaren Kuuhankavedestä, toivomuksella, että kotiseutuyhdistys vaalisi ja hoitaisi saarta sille kuuluvan arvon mukaisesti. Nyt myöhemmin kun olemme ottaneet selville saaren omistusoikeuksia, on käynyt selville, että Hägblad on saanut saaren omistukseensa arpajaisvoittona tämän vuosisadan alussa, ollessaan silloin apteekkarina Hankasalmella. Kuopion ja Jyväskylän maanmittauskonttorit ovat ilmoittaneet, että k.o. saarta ei esiinny missään heidän kartoissaan. Hankasalmen verotoimisto ilmoittaa, että k.o. saaresta ei ole koskaan peritty veroa, eikä saari esiinny lainkaan veroitusluetteloissa. Paikkakunnan vanhat ihmiset kertovat, että saari on vesijakokunnan jakamatonta omaisuutta, eikä näin ollen kuulu kotiseutuyhdistykselle millään tavoin.

Saari on kooltaan noin 1 - 1½ ha. Siellä esiintyy varsin runsaasti hautoja ja tutkimuksissa on todettu, että siihen aikaan kun Hankasalmi kuului Rautalammin emäseurakuntaan, saareen haudattiin vainajia, viimeinen vainaja v. 1723. Saaren puusto ja kasvillisuus on runsasta ja rehevää.

Nyt Hankasalmen kotiseutuyhdistys tiedustelee Teiltä, olisiko mahdollista, että saaresta muodostettaisiin luonnonsuojelualue ja sinne pystytettäisiin muistomerkki vanhan kalmistopaikan vuoksi. Hankasalmen kotiseutuyhdistys olisi valmis hoitamaan saarta ja sen kasvillisuutta, sekä raivaamaan saaren roskapuista (katajista ja lepistä)

Siinä tapauksessa että haluaisitte käydä paikan päällä saareen tutustumassa ja sen kohtaloista päättämässä, on Hankasalmen kotiseutuyhdistys valmis maksamaan matkasta aiheutuvat kustannukset.

Saaren ja sen vaiheet tuntee erinomaisesti Lauttasaaren KOP:n johtaja, ekonommi Kalevi Laitinen, joka voi varmaan tarvittaessa antaa lisätietoja.

Jäämme nyt odottamaan Teiltä tietoja k.o. asiassa.

Kunnioittaen

Helsingissä.

elo . kuun 30 p:nä 19 62

MUSEOVIRASTO
RAKENNUSHISTORIAALINEN
ARKISTO

Kap 31/8-62

LIITE III:2

N:o 1085

Muinaistieteelliselle toimikunnalle

Viite:

Asia:

Hankasalmi,
kalmistosaari
Kuuhanavedessä

Hankasalmen kotiseutuyhdistys on lähettänyt tänne otsikko-
asiassa kirjeen, josta oheisena on jäljennös.

Pyydän kunnioittaen tiedustella, minkälai-
sten suojelumää-
rysten alainen ko. paikka ehkä on muinaismuistoasetuksen pe-
rusteella.

Reino Kalliola

Reino Kalliola

RK/LC

hist. os.

MUSEOVIRASTO
RAKENNUSHISTORIALLINEN
ARKISTO

LITTE III:3

6. 9. 1962

Valtion luonnonsuojelunvalvojalle.

N° 1750

fontteja...

Tiedustelunne johdosta ilmoitamme, että kyseinen saari on tietojemme mukaan kalmistosaari, joten se on muinaismuistoasetuksen suojaama. Tarvittaessa voi toimikunta lähettää tätä osoittavan kilven saarelle asetettavaksi.

Muinaistieteellisen toimikunnan puolesta

Nils Cleve

MUSEOVIRASTO
MUSEUSMUSEUMS
MUSEUMS

M. V. 7. 963 17. 11. 1963
LITTE III 14
Hankasalmen 4 p:nä heinäk. 1963.

Muinaistieteellinen toimikunta,

H e l s i n k i.

Pyydämme Teitä ystävällisesti lähettämään 3 kpl. Muinaistieteellisen toimikunnan päätöstä osoittavaa kilpeä Hankasalmen Kuuhankavedessä olevalle Ruumissaarelle.

Saari on rahoitettu Muinaistieteellisen toimikunnan päätöksellä 6.9.1962 N:o 1750.

Kilvet pyydämme lähettämään postiennakolla os. Hankasalmen kotiseutuyhdistys/ kauppias Veijo Liimatainen Hankasalmi Kk.

Olisimme kovin iloisia jos saisimme kilvet ensitilassa, koska saari vihitään tuntemattomien vainajien leposijaksi 21.7-63 ja olisi toivottavaa että rahoitusta osoittavat kilvet saataisiin jo tähän tilaisuuteen!

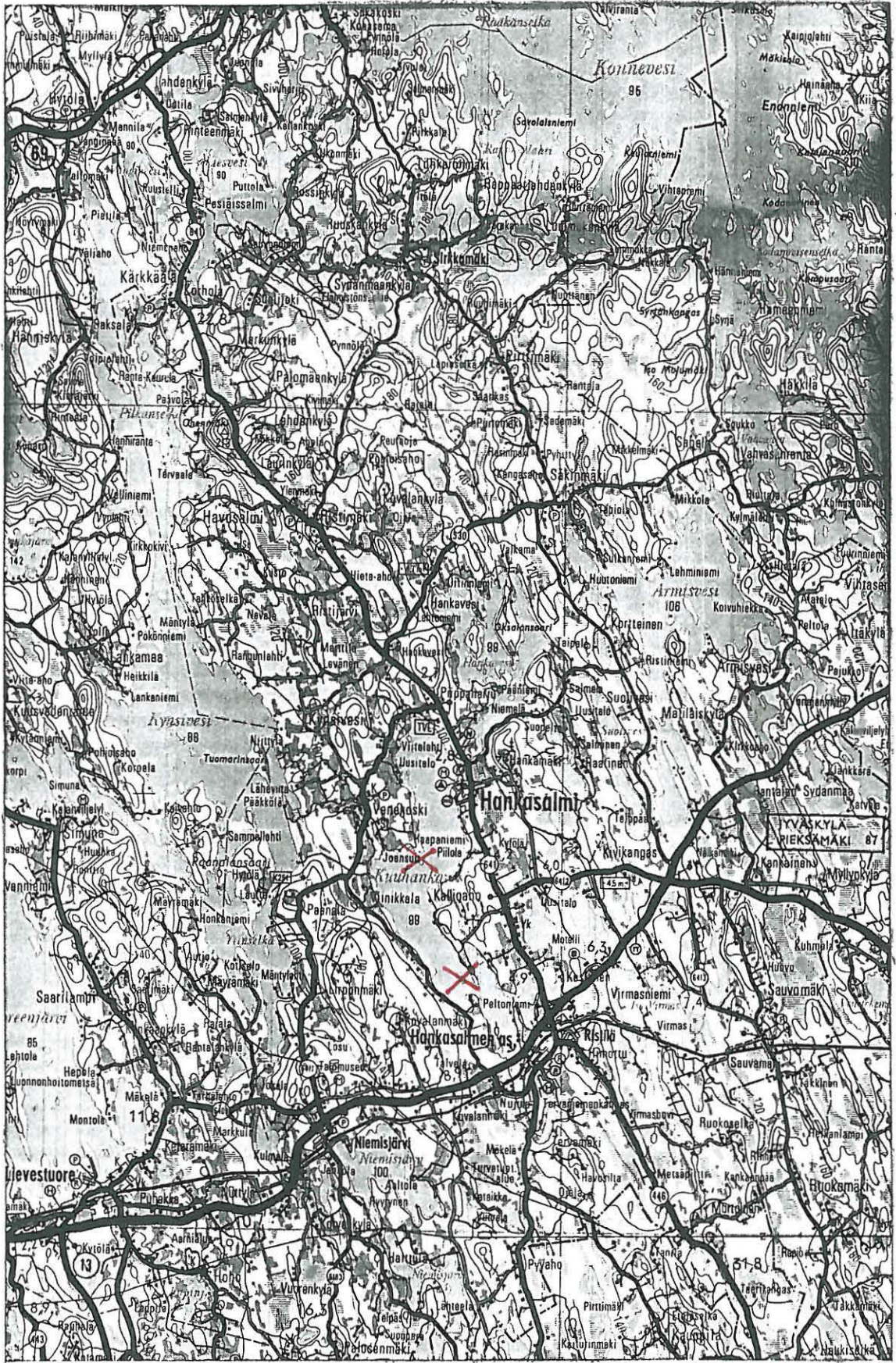
Kunnioittaen.

HANKASALMEN KOTISEUTUYHDISTYS r.y.

psta, sihteeri: _____

Alpo Kallio
Alpo Kallio

HANKASALMI . KUUHANKAVEDEN JA VIINIKANSELÄN RUUMISSAARET
ote GT 8 -kartasta
saaret merkitty punaisella

HANKASALMI VIINIKKALANSELÄN RUUMISSAARI

MIRJA MIETTINEN 1992

yleiskartta
johon viivoituksella merkitty arvioitu hauta-alueen laajuus

20 m

kp = 106,90 m mpy
piirt. P. Kankkunen

- 4 hauta ja sen numero
- kiintopiste
- tasaista maastoa

